

Groby i cmentarze wojenne.

Dz.U.2018.2337 t.j. z dnia 2018.12.13

Status: Akt obowiązujący

Wersja od: 13 grudnia 2018r.

tekst jednolity

Wejście w życie:

30 maja 1933 r.

Spis treści

Art. 1. Pojęcie grobu i cmentarza wojennego

1. Grobami wojennymi w rozumieniu ustawy są groby i miejsca spoczynku: 1) poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego; 2)
2. Groby rodzinne, chociażby w nich były umieszczone zwłoki osób, wymienionych w ust. 1, nie są grobami wojennymi.
3. Cmentarzami wojennymi w rozumieniu ustawy niniejszej są cmentarze, przeznaczone do chowania zwłok osób, wymienionych w ust. 1.
4. Groby wojenne zasadniczo powinny być zgrupowane na cmentarzach wojennych.

Art. 1a. (uchylony).

Art. 2. Obowiązek pielęgnowania grobów wojennych i otaczania ich szacunkiem

Art. 3. 1 Przejście na Skarb Państwa gruntów zajętych przez groby i cmentarze wojenne

Art. 4. Ekshumacja zwłok z grobu wojennego i przeniesienie ich na inne miejsce

1. Prezesowi Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanemu dalej "Prezesem Instytutu Pamięci",
2. Prezes Instytutu Pamięci wskutek umotywowanej prośby rodziny lub otoczenia osoby pochowanej w grobie wojennym bądź prośby instytucji społecznej

Art. 4a. Odwołanie od decyzji Prezesa IPN w sprawie ekshumacji

Art. 5. Obowiązek uzyskania zezwolenia na przeprowadzanie robót ziemnych, wznoszenie pomników i innych urządzeń na cmentarzach i grobach wojennych

Art. 5a. Zadania wojewody związane z grobami i cmentarzami wojennymi

Art. 6. Zakres opieki Państwa nad grobami i cmentarzami wojennymi; dotacje na dofinansowanie zadań związanych z opieką nad grobami i cmentarzami

1. Groby i cmentarze wojenne pozostają pod opieką Państwa. Zwierzchni nadzór nad nimi polegający na sprawdzaniu i kontrolowaniu działań podległych
2. Koszty budowy i utrzymywania, w tym remontów, grobów i cmentarzy wojennych są ponoszone ze środków budżetu państwa.
3. Wojewoda może, w drodze porozumienia, powierzyć jednostce samorządu terytorialnego obowiązek utrzymania grobów i cmentarzy wojennych, z
4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć fundacjom, stowarzyszeniom i instytucjom społecznym, za ich
  - 4a. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, nadzór nad wykonywaniem przez fundacje, stowarzyszenia i instytucje społeczne obowiązku utrzymania grobów i
  - 4b. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może przekazywać podmiotom wskazanym w ust. 4, jak również jednostkom
  - 4c. Podmioty, o których mowa w ust. 4 i 4b, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań związanych z
  - 4d. Dotacja na dofinansowanie zadań związanych z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi może obejmować nakłady konieczne na: 1) wykonywanie
  - 4e. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie zadań, o których mowa w ust. 4d.
  - 4f. Jeżeli grób lub cmentarz wojenny ma wyjątkową wartość historyczną, w szczególności potwierdzoną objęciem go jedną z form ochrony wskazanych w
  - 4g. Jeżeli z uwagi na stan zachowania grobu lub cmentarza wojennego wymagane jest niezwłoczne podjęcie zadań, o których mowa w ust. 4d, dotacja może
  - 4h. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii właściwego miejscowo wojewody, może udzielić dotacji
    - 4i. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera w szczególności: 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy lub nazwę, siedzibę i adres
    - 4j. Dotacji udziela się na podstawie umowy zawartej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z podmiotami, o
    - 4k. Umowa o udzielenie dotacji na dofinansowanie zadań, które zostaną wykonane w roku złożenia wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym
    - 4l. Umowa o udzielenie dotacji na dofinansowanie zadań wykonanych w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku zawiera: 1) określenie
    - 4m. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na zadania związane z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi, które
    - 4n. Wniosek o udzielenie dotacji rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania. Przy rozpatrywaniu wniosku o udzielenie dotacji nie
    - 4o. Dochodzenie przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak
5. Wynagrodzenie partnera prywatnego, z tytułu realizacji zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego może w całości stanowić

Art. 7. Bezpośredni dozór gmin nad stanem grobów i cmentarzy wojennych

1. Bezpośredni dozór nad stanem grobów i cmentarzy wojennych sprawują gminy, jeżeli czynności dozoru nie poruczono zrzeczeniom i organizacjom
2. W razie uszkodzenia grobu lub jakichkolwiek urządzeń na cmentarzu wojennym wójt (burmistrz, prezydent miasta) lub inny podmiot sprawujący opiekę

Art. 8. (uchylony).

Art. 9. Kara za naruszenie przepisów ustawy oraz za niegodne zachowanie się na cmentarzu lub grobie wojennym

Art. 10. Uzupełniające stosowanie przepisów o cmentarzach i chowaniu zmarłych

Art. 11. 4 (pominięty).

Art. 12. Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym terenie Rzeczypospolitej 5 z tem, że na obszarze województwa

USTAWA

z dnia 28 marca 1933 r.

o grobach i cmentarzach wojennych

Art. 1. [Pojęcie grobu i cmentarza wojennego]

1. Grobami wojennymi w rozumieniu ustawy są groby i miejsca spoczynku:

- 1) poległych w walkach o niepodległość i zjednoczenie Państwa Polskiego;
- 2) osób wojskowych, poległych lub zmarłych z powodu działań wojennych, bez względu na narodowość;
- 3) sióstr miłosierdzia i wszystkich osób, które, wykonując zleczone im czynności przy jakiegokolwiek formacji wojskowej, poległy lub zmarły z powodu działań wojennych;
- 4) jeńców wojennych i osób internowanych;
- 5) uchodźców z 1915 r.;
- 6) osób wojskowych i cywilnych, bez względu na ich narodowość, które straciły życie wskutek represji okupanta niemieckiego albo sowieckiego od dnia 1 września 1939 r.;
- 7) ofiar niemieckich i sowieckich obozów, w tym cmentarzyska ich prochów;
- 8) osób, które straciły życie wskutek walki z narzuconym systemem totalitarnym lub wskutek represji totalitarnych lub czystek etnicznych od dnia 8 listopada 1917 r. do dnia 31 lipca 1990 r.

2. Groby rodzinne, chociażby w nich były umieszczone zwłoki osób, wymienionych w ust. 1, nie są grobami wojennymi.

3. Cmentarzami wojennymi w rozumieniu ustawy niniejszej są cmentarze, przeznaczone do chowania zwłok osób, wymienionych w ust. 1.

4. Groby wojenne zasadniczo powinny być zgrupowane na cmentarzach wojennych.

Art. 1a.

(uchylony).

Art. 2. [Obowiązek pielęgnowania grobów wojennych i otaczania ich szacunkiem]

Groby wojenne bez względu na narodowość i wyznanie osób, w nich pochowanych, oraz formacje, do których osoby te należały, mają być pielęgnowane i otaczane należnym tym miejscom szacunkiem i powagą.

Art. 3. ¹ [Przejście na Skarb Państwa gruntów zajętych przez groby i cmentarze wojenne]

(pominięty).

Art. 4. [Ekshumacja zwłok z grobu wojennego i przeniesienie ich na inne miejsce]

1. Prezesowi Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, zwanemu dalej "Prezesem Instytutu Pamięci", przysługuje prawo zarządzenia ekshumacji zwłok z grobu wojennego i przeniesienia ich do innego grobu.

2. Prezes Instytutu Pamięci wskutek umotywowanej prośby rodziny lub otoczenia osoby pochowanej w grobie wojennym bądź prośby instytucji społecznej może zezwolić na ekshumację zwłok z grobu wojennego i przeniesienie ich na inne miejsce w kraju lub poza granicami Państwa oraz na sprowadzenie zwłok z obcego państwa celem ich pochowania w kraju w grobie wojennym.

Art. 4a. [Odwołanie od decyzji Prezesa IPN w sprawie ekshumacji]

Od decyzji Prezesa Instytutu Pamięci, o których mowa w art. 4, przysługuje odwołanie do Kolegium Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Art. 5. [Obowiązek uzyskania zezwolenia na przeprowadzanie robót ziemnych, wznoszenie pomników i innych urządzeń na cmentarzach i grobach wojennych]

Przeprowadzanie robót ziemnych, wznoszenie pomników i innych urządzeń na cmentarzach i grobach wojennych wymaga zezwolenia wojewody.

Art. 5a. [Zadania wojewody związane z grobami i cmentarzami wojennymi]

Zatwierdzanie planów cmentarzy wojennych oraz sprawy dotyczące ogólnego zarządu cmentarzy wojennych, a w szczególności sprawy związane z ewidencją, remontem i utrzymaniem grobów i cmentarzy wojennych oraz sprawy związane z uregulowaniem własności gruntów, zajętych pod cmentarze wojenne, należą do zakresu działania wojewody.

Art. 6. [Zakres opieki Państwa nad grobami i cmentarzami wojennymi; dotacje na dofinansowanie zadań związanych z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi]

1. Groby i cmentarze wojenne pozostają pod opieką Państwa. Zwierzchni nadzór nad nimi polegający na sprawdzaniu i kontrolowaniu działań podległych jednostek pod względem legalności i podejmowania w tym zakresie decyzji administracyjnych sprawuje minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, z zachowaniem uprawnień przysługujących Kościołom i innym związkom wyznaniowym oraz wójtom (burmistrzom, prezydentom miast) na podstawie ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (Dz. U. z 2017 r. poz. 912 oraz z 2018 r. poz. 1669) oraz uprawnień przysługujących Prezesowi Instytutu Pamięci na podstawie art. 4 i na podstawie ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o Instytucie Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu (Dz. U. z 2018 r. poz. 2032).

2. Koszty budowy i utrzymywania, w tym remontów, grobów i cmentarzy wojennych są ponoszone ze środków budżetu państwa.

3. Wojewoda może, w drodze porozumienia, powierzyć jednostce samorządu terytorialnego obowiązek utrzymania grobów i cmentarzy wojennych, z jednoczesnym przekazaniem odpowiednich funduszy, jeżeli jednostka samorządu terytorialnego nie przejmie tego obowiązku bezpłatnie.

4. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może powierzyć fundacjom, stowarzyszeniom i instytucjom społecznym, za ich zgodą, obowiązek utrzymania grobów i cmentarzy wojennych.

4a. W przypadku, o którym mowa w ust. 4, nadzór nad wykonywaniem przez fundacje, stowarzyszenia i instytucje społeczne obowiązku utrzymania grobów i cmentarzy wojennych sprawuje wojewoda.

4b. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może przekazywać podmiotom wskazanym w ust. 4, jak również jednostkom samorządu terytorialnego, związkom wyznaniowym i innym podmiotom sprawującym opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi, środki finansowe na wykonywanie zadań związanych z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi.

4c. Podmioty, o których mowa w ust. 4 i 4b, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie zadań związanych z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi.

4d. Dotacja na dofinansowanie zadań związanych z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi może obejmować nakłady konieczne na:

- 1) wykonywanie czynności związanych z poszukiwaniem, budową, remontem, przeniesieniem i utrzymaniem grobów i cmentarzy wojennych;
- 2) niezbędne czynności dodatkowe prowadzące do realizacji celów, o których mowa w pkt 1;
- 3) prowadzenie badań naukowych, ekshumacji i badań archeologicznych związanych z grobami i cmentarzami wojennymi.

4e. Dotacja może być udzielona w wysokości do 50% nakładów koniecznych na wykonanie zadań, o których mowa w ust. 4d.

4f. Jeżeli grób lub cmentarz wojenny ma wyjątkową wartość historyczną, w szczególności potwierdzoną objęciem go jedną z form ochrony wskazanych w art. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. z 2018 r. poz. 2067), dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie zadań, o których mowa w ust. 4d.

4g. Jeżeli z uwagi na stan zachowania grobu lub cmentarza wojennego wymagane jest niezwłoczne podjęcie zadań, o których mowa w ust. 4d, dotacja może być udzielona w wysokości do 100% nakładów koniecznych na wykonanie tych zadań.

4h. Minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, po zasięgnięciu opinii właściwego miejscowo wojewody, może udzielić dotacji podmiotom, o których mowa w ust. 4 i 4b, na ich wniospek. Wojewoda wyraża opinię w terminie 30 dni od dnia otrzymania pisma ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w którym zwraca się on o wyrażenie opinii.

4i. Wniosek o udzielenie dotacji zawiera w szczególności:

- 1) imię, nazwisko, miejsce zamieszkania i adres wnioskodawcy lub nazwę, siedzibę i adres jednostki organizacyjnej będącej wnioskodawcą;
- 2) określenie organu, u którego wnioskodawca ubiega się o udzielenie dotacji;
- 3) wskazanie rodzaju zadania i wskazanie grobu lub cmentarza wojennego, którego dotyczy wniosek, wraz z danymi adresowymi, o ile dane te można ustalić;
- 4) określenie wysokości dotacji, o którą ubiega się wnioskodawca;
- 5) harmonogram wykonania zadania;
- 6) oświadczenie wnioskodawcy o dysponowaniu zasobami rzeczowymi i kadrowymi zapewniającymi prawidłowe wykonanie zadania;
- 7) kosztorys całkowitych kosztów wykonania zadania.

4j. Dotacji udziela się na podstawie umowy zawartej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego z podmiotami, o których mowa w ust. 4 i 4b.

4k. Umowa o udzielenie dotacji na dofinansowanie zadań, które zostaną wykonane w roku złożenia wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku, zawiera:

- 1) określenie zakresu planowanego zadania i terminu jego wykonania;
- 2) wskazanie grobu lub cmentarza wojennego, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości udzielonej dotacji oraz terminu i trybu jej płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu rozliczenia dotacji;

6) określenie warunków i sposobu zwrotu niewykorzystanej dotacji albo dotacji wykorzystanej niezgodnie z przeznaczeniem.

4l. Umowa o udzielenie dotacji na dofinansowanie zadań wykonanych w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku zawiera:

- 1) określenie zakresu wykonanych zadań i terminu ich wykonania;
- 2) wskazanie grobu lub cmentarza wojennego, którego dotyczy umowa;
- 3) określenie wysokości dotacji oraz terminu jej płatności;
- 4) określenie trybu kontroli wykonania umowy;
- 5) określenie sposobu rozliczenia dotacji.

4m. Dotacja może być udzielona na dofinansowanie nakładów koniecznych na zadania związane z opieką nad grobami i cmentarzami wojennymi, które zostaną wykonane w roku złożenia wniosku o udzielenie dotacji lub w roku następującym po roku złożenia tego wniosku.

4n. Wniosek o udzielenie dotacji rozpatruje się w terminie 3 miesięcy od dnia jego otrzymania. Przy rozpatrywaniu wniosku o udzielenie dotacji nie mają zastosowania przepisy ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. - Kodeks postępowania administracyjnego (Dz. U. z 2018 r. poz. 2096).

4o. Dochodzenie przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego należności wraz z odsetkami w wysokości określonej jak dla zaległości podatkowych z tytułu niewykorzystania lub wykorzystania niezgodnie z przeznaczeniem udzielonej dotacji następuje w trybie przepisów o postępowaniu egzekucyjnym w administracji.

5. Wynagrodzenie partnera prywatnego, z tytułu realizacji zadań publicznych w ramach partnerstwa publiczno-prywatnego może w całości stanowić zapłata sumy pieniężnej ze środków podmiotu publicznego odpowiedzialnego za wykonywanie tych zadań.

Art. 7. [Bezpośredni dozór gmin nad stanem grobów i cmentarzy wojennych]

1. Bezpośredni dozór nad stanem grobów i cmentarzy wojennych sprawują gminy, jeżeli czynności dozoru nie poruczono zrzeszeniom i organizacjom społecznym w myśl art. 6 ust. 4.

2. W razie uszkodzenia grobu lub jakichkolwiek urządzeń na cmentarzu wojennym wójt (burmistrz, prezydent miasta) lub inny podmiot sprawujący opiekę nad grobami i cmentarzami wojennymi jest obowiązany zawiadomić o tym wojewodę.

Art. 8.

(uchylony).

Art. 9. [Kara za naruszenie przepisów ustawy oraz za niegodne zachowanie się na cmentarzu lub grobie wojennym]

Kto naruszy postanowienia art. 4 ust. 2 i art. 5 oraz kto zachowuje się na cmentarzu lub grobie wojennym w sposób nie licujący z powagą miejsca, jeżeli czyn nie stanowi przestępstwa,

podlegającego karze surowszej, ulega w drodze administracyjnej *karze aresztu do 6 tygodni*² i grzywny do 500 zł³ lub jednej z tych kar.

Art. 10. [Uzupełniająca stosowanie przepisów o cmentarzach i chowaniu zmarłych]

Do grobów i cmentarzy wojennych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych, z wyjątkiem art. 6.

Art. 11. 4

(pominięty).

Art. 12.

Ustawa niniejsza wchodzi w życie z dniem ogłoszenia i obowiązuje na całym terenie *Rzeczypospolitej*⁵ z tym, że na obszarze *województwa śląskiego*⁶ zamiast przepisów, powołanych w art. 6 ust. 1 i art. 10, stosuje się odpowiednie przepisy, obowiązujące na tym obszarze.

¹ Art. 3 zgodnie z dyspozycją zawartą w ust. 2 pkt 1 obwieszczenia z dnia 10 marca 2017 r. został pominięty w tekście jednolitym do niniejszej ustawy. Treść art. 3 jest dostępna jedynie w samym obwieszczeniu.

² Kara aresztu uchylona przez art. X § 1 ustawy z dnia 20 maja 1971 r. - Przepisy wprowadzające Kodeks wykroczeń (Dz.U.1971.12.115), która weszła w życie z dniem 1 stycznia 1972 r.

³ Obecnie górna granica grzywny została ustalona na kwotę 375 zł na podstawie art. 3 ust. 1 lit. a ustawy z dnia 12 lipca 1995 r. o zmianie Kodeksu karnego, Kodeksu karnego wykonawczego oraz o podwyższeniu dolnych i górnych granic grzywien i nawiązek w prawie karnym (Dz.U.1995.95.475), która weszła w życie z dniem 20 listopada 1995 r.

⁴ Art. 11 zgodnie z dyspozycją zawartą w ust. 2 pkt 1 obwieszczenia z dnia 10 marca 2017 r. został pominięty w tekście jednolitym do niniejszej ustawy. Treść art. 11 jest dostępna jedynie w samym obwieszczeniu.

⁵ Obecnie Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie art. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U.1997.78.483), która weszła w życie z dniem 17 października 1997 r.

⁶ Autonomia Śląska została zniesiona z dniem 7 maja 1945 r. przez art. 1 ustawy konstytucyjnej z dnia 6 maja 1945 r. o zniesieniu statutu organicznego województwa śląskiego (Dz.U.1945.17.92).